

Nr 401.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag
angående befrielse för värnpliktiga av 1918 års klass
från fullgörande av viss värnpliktstjänstgöring i fredstid
m. m.; given Stockholms slott den 9 maj 1919.*

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga följande

Förslag

till

L a g

**angående befrielse för värnpliktiga av 1918 års klass från fullgörande av
viss värnpliktstjänstgöring i fredstid m. m.**

Häri genom förordnas som följer:

§ 1.

Värnpliktiga, tillhörande 1918 års klass, må, i den omfattning Konungen bestämmer, befrias från fullgörande av dem enligt § 27 mom. 1 eller 2 värnpliktslagen åliggande tjänstgöring i fredstid.

§ 2.

Uti § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskriven uttagning för utbildning till underbefäl eller fackmän skall icke äga rum bland värnpliktiga, tillhörande 1918 års klass.

§ 3.

Värnpliktiga, tillhörande 1916 års klass, må erhålla befrielse från fullgörande av dem under år 1919 åliggande repetitionsövning.

Från fullgörande av nämnda repetitionsövning må, i den omfattning Konungen bestämmer, uppskov beviljas värnpliktiga, tillhörande 1917 års klass.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
9 maj 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Efter gemensam beredning inom lantförsvars- och sjöförsvarsdepartementen yttrade chefen för förstnämnda departement, statsrådet Nilson, följande:

»Uti § 27 mom. 1, 2 och 3 värnpliktslagen äro bestämmelser meddelade rörande de värnpliktigas tjänstgöringsskyldighet i beväringen under fredstid. Dessa bestämmelser avse icke blott värnpliktstjänstgöringens längd och fördelning på olika vapenövningar — första tjänstgöring, repetitionsövningar, reservtruppövning — utan även tiden för fullgörandet av ifrågakvarande tjänstgöring så tillvida, att de särskilda va-

penövningarna bestämts skola taga sin början respektive fullgöras visst år, räknat från och med det år, vederbörande värnpliktig undergått inskrivning. Med iakttagande härav äger Kungl. Maj:t bestämma tidpunkten för inryckning till de olika vapenövningarna.

I överensstämmelse med värnpliktslagens föreskrifter har Kungl. Maj:t fastställt tiderna för de värnpliktigas inryckning till tjänstgöring under utbildningsåret 1918—1919. Enligt vapenövningstabellerna skulle första tjänstgöringen för det stora flertalet värnpliktiga av 1918 års klass taga sin början omkring den 1 november. Med anledning av den stora spridning och allvarliga karaktär den inom landet härjande influensaepidemien under höstens lopp erhöll, befanns det emellertid nödvändigt att ändra de av Kungl. Maj:t fastställda tiderna för inryckning till höstens vapenövningar. Då på grund av värnpliktslagens bestämmelser ett uppskov med första tjänstgöringen till år 1919 icke kunde äga rum, föreslog Kungl. Maj:t den under nästlidne höst församlade urtima riksdagen att antaga ett tillägg till § 27 mom. 4 av värnpliktslagen av innehåll, att där sådant med hänsyn till utbruten farsot eller andra utomordentliga förhållanden prövades vara av nöden, Konungen skulle äga förordna, att tjänstgöring skulle taga sin början eller återstående del därav fullgöras å senare tid än i mom. 1, 2 och 3 föreskrevs.

Uti mitt vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t till statsrådsprotokollet avgivna yttrande framhöll jag, att därest med tillämpning av berörda bestämmelse uppskov med första tjänstgöringen till ett följande år meddelades, det kunde, med hänsyn till svårigheterna att låta beväringssrekrytskola och repetitionsövningar samtidigt pågå, bliva önskvärt, att den i lagen stadgade tiden för första tjänstgöringen med erforderligt antal dagar avkortades. Då emellertid tillfälle alltid funnes att till riksdagens prövning hänskjuta sådan fråga, syntes något stadgande om befogenhet för Kungl. Maj:t att därutinnan besluta icke i detta sammanhang vara erforderligt.

Riksdagen, som fann en ändring i värnpliktslagens ifrågavarande bestämmelser med hänsyn till den utbrutna farsoten vara av behovet påkallad, antog den av Kungl. Maj:t föreslagna lagändringen, men ansåg av vissa närmare angivna skäl, att densamma borde erhålla endast tillfällig karaktär och i enlighet härmed bliva gällande till och med den 30 april 1919.

I överensstämmelse härmed utfärdades den 23 december 1918 lag angående tillägg till § 27 mom. 4 värnpliktslagen att gälla till och med den 30 april 1919.

I enlighet med innevarande års riksdags beslut har sedermera ifrågavarande tilläggsbestämmelse till § 27 mom. 4 värnpliktslagen erhållit förlängd giltighet till och med den 30 april 1920.

Med stöd av värnpliktslagens samt nyssnämnda särskilda lags bestämmelser träffades under senare delen av år 1918 och början av år 1919 följande bestämmelser rörande tjänstgöringsförhållandena för armén tillhöriga vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass:

Tjänstgöringsförhållandena för vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass, tillhörande armén.

Enligt vapenövningstabellen för 1918—1919 skulle det stora flertalet av vapenföra värnpliktiga, tillhörande 1918 års klass, inrycka till första tjänstgöring den 29 oktober respektive den 2 november 1918.

a) De för höstinryckning avsedda kontingenterna.

Genom brev den 11 oktober 1918 förordnade emellertid Kungl. Maj:t, att första tjänstgöringen för ifrågavarande värnpliktiga i stället skulle taga sin början å dag före årets slut, varom beslut framdeles skulle meddelas. Dock skulle å de i vapenövningstabellen angivna tider till första tjänstgöring vid flertalet truppförband inrycka vissa kontingenter. För fyllande av dessa kontingenter skulle i första rummet uttagas de, som frivilligt anmälde sig, och skulle de övriga inkallas enligt de närmare bestämmelser, som meddelades av vederbörande arméfördelningschef jämlikt av arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse givna föreskrifter.

Vidare förordnade Kungl. Maj:t den 25 oktober 1918, att, utan hinder av de i omförmälda brev givna bestämmelser, vapenföra värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1918, som frivilligt anmälde sig till inryckning till första tjänstgöring å i vapenövningstabellen angivna inryckningsdagar, skulle inkallas därtill, dock med villkor att den vid förläggningen disponibla luftkuben per man komme att uppgå till minst omkring 15 kubikmeter.

Sedermera förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 30 december 1918, att ytterligare kontingenter av ifrågavarande värnpliktiga skulle den 15 januari 1919 inrycka till tjänstgöring vid vissa truppförband; att dessa kontingenter, i den mån de icke avsåge återstoden av eller samtliga de respektive regementen tilldelade värnpliktiga, skulle uttagas enligt samma grunder, som i brevet av den 11 oktober 1918 angivits; samt att för övriga vapenföra värnpliktiga, vilka jämlikt vapenövningstabellen skolat inrycka till första tjänstgöring hösten 1918, denna tjänstgöring skulle tillsvidare uppskjutas till tidpunkt under våren 1919, varom beslut framdeles skulle meddelas.

Genom nyssnämnda brev den 30 december 1918 ävensom genom brev den 4 januari 1919 förordnade Kungl. Maj:t vidare, att, utan hinder av förenämnda bestämmelser, de vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass, vilka frivilligt anmälde sig till inryckning den 15 januari 1919, skulle inkallas härtill, dock med iakttagande av förut omförmälda villkor angående luftkuben vid förläggningen.

b) De för vår-
inryckning
avsedda kon-
tingenterna.

De från inskrivningsområden å fastlandet för utbildning vid Gottlands infanteriregemente särskilt uttagna vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass skulle enligt vapenövningstabellen inrycka till tjänstgöring den 10 februari 1919. Genom beslut den 30 december 1918 förordnade Kungl. Maj:t, att denna tjänstgöring skulle uppskjutas tillsvidare till tidpunkt under våren år 1919, varom beslut framdeles komme att meddelas. Sedermera förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 7 februari 1919, att de av ifrågavarande värnpliktiga, vilka därtill frivilligt anmälde sig, skulle, utan hinder av förenämnda beslut den 30 december 1918, inkallas till första tjänstgöring med inryckning den 10 februari 1919.

Vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass *tillhörande trängen i egentlig trängtjänst och sjukbärartjänst* skulle enligt vapenövningstabellen inrycka till första tjänstgöring den 11 april 1919. Enligt beslut den 27 mars 1919 förordnade Kungl. Maj:t, att dessa värnpliktiga skulle inkallas till nämnda tjänstgöring först på vidare order.

De för utbildning vid Norrbottens regemente särskilt uttagna vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass skulle enligt vapenövningstabellen inrycka till första tjänstgöring den 14 april 1919. Härutinnan vidtogs ingen ändring.

Enligt vapenövningstabellen skulle *en del av Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen tillhörande vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass inrycka till första tjänstgöring den 30 april 1919.* Den 11 april 1919 föreskrev emellertid Kungl. Maj:t, att dessa värnpliktiga skulle inkallas till nämnda tjänstgöring å den senare dag, varom beslut framdeles komme att meddelas.

Enligt vapenövningstabellen skulle *en del av Bodens ingenjörkår samt intendenturtrupperna tillhörande vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass inrycka till första tjänstgöring den 30 april 1919.* Härutinnan vidtogs ingen ändring.

Beträffande värnpliktiga studenter och likställda, vilka avses för befäls- och annan särskild utbildning, vidtogs icke någon förändring i gällande, enligt vanliga grunder utfärdade bestämmelser.

c) Värnpliktiga studenter och likställda.

För bedömning av omfattningen av de sålunda företagna inkallelserna tillåter jag mig hänvisa till följande sammanställning:

d) Sammanställning av antalet inkallade värnpliktiga vid armén.

Truppslag (vapenföra utom studenter och likställda)	Värnpliktiga, inryckta			Ännu icke inryckta ¹⁾
	1918	1919	Summa	
Infanteriet.				
Svea livgarde	190	175	365	420
Göta livgarde	251	187	438	415
Livregementets grenadjärer	180	23	153	800
Första livgrenadjärregementet	80	—	80	765
Andra livgrenadjärregementet	118	—	118	775
Västgöta regemente	87	17	104	850
Karlskrona grenadjärregemente	98	107	205	825
Upplands infanteriregemente	186	4	190	705
Skaraborgs regemente	197	41	238	670
Södermanlands regemente	141	21	162	800
Kronobergs regemente	83	28	111	940
Jönköpings regemente	90	—	90	800
Dalregementet	117	16	133	680
Hälsinge regemente	94	10	104	850
Älvsborgs regemente	121	14	135	650
Hallands regemente	141	27	168	840
Bohusläns regemente	136	28	164	700
Västmanlands regemente	105	65	170	855
Norrbottnens regemente	—	848	848	460
Västerbottnens regemente	86	1	87	720
Kalmar regemente	141	—	141	900
Värmlands regemente	120	15	135	1,050
Jämtlands fältjägarregementet	88	14	102	850
Norra skånska infanteriregementet	106	33	139	915
Södra skånska infanteriregementet	71	40	111	990

¹⁾ Approximativ beräkning.

Truppslag	Värnpliktiga, inryckta			Ännu icke inryckta
	1918	1919	Summa	
Vaxholms grenadjärregemente	2	88	90	590
Gottlands infanteriregemente	32	156	188	468
Västernorrlands regemente	104	9	113	855
			5 082	21 138
Kavalleriet.				
Livgardet till häst	33	41	74	76
Livregementets dragoner	73	37	110	40
Livregementets husarer	98	38	136	—
Smålands husarregemente	93	34	127	—
Skånska husarregementet	116	118	234	—
Skånska dragonregementet	151	85	236	—
Kronprinsens husarregemente	104	47	151	—
Norrlands dragonregemente	136	38	174	—
			1 242	116
Artilleriet.				
Svea artilleriregemente	136	61	197	224
Göta artilleriregemente	144	40	184	250
Vendes artilleriregemente	149	89	238	292
Norrlands artilleriregemente	118	57	175	210
Upplands artilleriregemente	129	62	191	194
Smålands artilleriregemente	129	66	195	239
Gottlands artillerikår	10	25	35	55
Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Boden	68	138	206	—
” ” ” å Karlsborg	30	19	49	174
Positionsartilleriregementet	65	28	93	183
			1 563	1 821
Ingenjörtrupperna.				
Svea ingenjörkår i Stockholm	67	15	82	256
” ” ” Vaxholm	—	—	—	60
Göta ingenjörkår å Karlsborg	71	29	100	238
” ” i Karlskrona	11	—	11	49
Fälttelegrafkåren	110	7	117	183
Bodens ingenjörkår	—	75	75	101
			385	887

Truppslag	Värnpliktiga, inryckta			Ännu icke inryckta
	1918	1919	Summa	
Trängen.				
<i>Egentlig trängtjänst och sjukbärartjänst.</i>				
Svea trängkår	—	—	—	237
Göta trängkår	—	—	—	238
Norrlands trängkår.....	—	—	—	225
Skånska trängkåren	—	—	—	243
Västmanlands trängkår	—	—	—	236
Östgöta trängkår.....	—	—	—	238
			—	1,417
<i>Egentlig sjukvårdstjänst.</i>				
Svea trängkår	—	41	41	21
Göta trängkår	—	37	37	25
Norrlands trängkår.....	—	31	31	18
Skånska trängkåren	—	36	36	31
Västmanlands trängkår	—	39	39	20
Östgöta trängkår.....	7	36	43	19
			227	134
Intendenturtrupperna.				
Första intendenturkompaniet	26	72	98	46
Andra intendenturkompaniet.....	10	72	82	62
Tredje intendenturkompaniet	38	10	48	—
Fjärde intendenturkompaniet	10	57	67	48
			295	156

Vad marinens värnpliktiga beträffar, torde till en början få erinras därom, att i enlighet med värnpliktslagens föreskrifter dessa värnpliktiga fördelas till fyra olika tjänster, nämligen för flottan till *allmän tjänst*, *sjötjänst* eller *stationstjänst* samt för kustartilleriet till *kustartilleritjänst*. Utbildningsåret räknas i regel från början av november ena året till slutet av oktober påföljande år.

För flottans vidkommande utgöra de till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga, vilka äro sjömän till yrket, tillhöra sjömanshus och inskrivas vid inskrivningsförrättning för sjömanshus, den viktigaste gruppen. De pläga inrycka omkring den 1 november det år, inskrivningen ägt rum, till tjänstgöring i en följd: de vapenföra under 360 dagar till

Tjänstgöringsförhållandena i allmänhet för marinens värnpliktiga.

slutet av oktober och de icke vapenföra under 240 dagar till slutet av juni påföljande år. De till sjötjänst inskrivna värnpliktiga inskrivas vid inskrivningsförrättning inom rullföringsområde och uttagas i regel bland kust- och fiskarbefolkning, bland maskin- och verkstadspersonal samt i övrigt bland yrkesgrupper, som lämpa sig för tjänst vid flottan. De inrycka omkring den 1 februari året efter inskrivningen till tjänstgöring i en följd: de vapenföra under 360 dagar till slutet av januari påföljande år och de icke vapenföra under 240 dagar till slutet av september det år, under vilket inryckningen skett. De till stationstjänst inskrivna (skrivbiträden, militärarbetare, bagare, skraddare, skomakare m. fl.) inrycka i regel — såväl vapenföra som icke vapenföra — till tjänstgöring i en följd antingen i mitten av sommaren det år, inskrivningen ägt rum, eller omkring den 1 februari påföljande år, och ordnas inryckningen på sådant sätt, att ett tillräckligt antal av dessa yrkesmän finnes tillgängligt, huvudsakligen å flottans stationer, året om.

Vid kustartilleriet inrycka de vapenföra värnpliktiga av varje årsklass med ena hälften i början av november det år, inskrivningen ägt rum, och med andra hälften i början av februari påföljande år, i båda fallen till 323 dagars första tjänstgöring, varefter under fjärde året följer en 42 dagars repetitionsövning under augusti—september månader. De icke vapenföra värnpliktiga inrycka omkring den 1 juli det år, inskrivningen ägt rum, eller den 1 februari påföljande år, och ordnas inryckningen på sådant sätt, att dylika värnpliktiga finnas året om i tjänst med största antalet tjänstgörande under månaderna juli—september.

Oberoende av vad nu sagts inrycka vid marinen de värnpliktiga, som skola under fredstid tjänstgöra i 500 (365) dagar (studenter och likställda, sjökaptener, styrmän, maskinister, ingenjörer, elektroingenjörer, tekniker, elektrotekniker, intendenter och läkare) i allmänhet i juni månad det år, inskrivningen ägt rum, till tjänstgöring i en följd eller i vissa fall till första tjänstgöring.

I anslutning härtill och i överensstämmelse med värnpliktslagens föreskrifter fastställde Kungl. Maj:t genom generalorder i början av januari månad 1918 och 1919 tiderna för de värnpliktigas inryckning till tjänstgöring under utbildningsåret 1918—1919.

a) Till allmän
tjänst in-
skrivna värn-
pliktiga.

De till allmän tjänst inskrivna värnpliktiga av 1918 års klass inryckte till tjänstgöring den 1 november 1918 och skola utrycka, de icke vapenföra den 30 instundande juni månad och de vapenföra den

28 instundande oktober månad. Större delen av dessa värnpliktiga tjänstgöra för närvarande ombord å flottans fartyg. Med anledning av influensaepidemien bemyndigade Kungl. Maj:t genom brev den 11 oktober 1918 stationsbefälhavarna vid flottans stationer att, därest förhållandena å stationerna med hänsyn till nämnda epidemi så påkallade, bevilja tjänstledighet intill den 30 december 1918 åt dem bland ifrågavarande värnpliktiga, vilka vid den för inryckningen bestämda tidpunkten icke vore för tjänsten oundgängligen erforderliga. Genom generalorder den 16 december 1918 och den 17 februari 1919 utsträcktes sedermera detta bemyndigande, till en början till den 1 mars 1919 och sedermera till den 1 maj samma år. De värnpliktiga hava emellertid icke i någon större omfattning begagnat sig av denna permitteringsmöjlighet, förmodligen till en del beroende därpå, att de berett sig på fullgörande av sin värnplikt vid flottan under ifrågavarande tid och på den grund lämnat sina civila platser eller icke tagit ny hyra hösten 1918. Av hela antalet till allmän tjänst inryckta av 1918 års klass äro för närvarande 10 man permitterade.

De till sjötjänst inskrivna värnpliktiga av 1918 års klass skulle, därest de vanliga reglerna kunnat följas, hava inryckt till tjänstgöring i en följd den 1 februari 1919. Med anledning av epidemien förordnade emellertid Kungl. Maj:t genom brev den 13 december 1918, att tjänstgöringen för ifrågavarande värnpliktiga skulle tillsvidare uppskjutas och inryckningen ske på dag, som framledes bleve bestämd. Sådana värnpliktiga, som frivilligt anmälde sig till tjänstgöring, skulle dock jämlikt brev den 17 januari 1919 inkallas för fullgörande av den åliggande fredstjänstgöring. För närvarande har ett antal av 88 värnpliktiga av denna kategori frivilligt inställt sig till tjänstgöring.

b) Till sjö-
tjänst in-
skrivna
värnpliktiga.

Huvuddelen av de till stationstjänst inskrivna värnpliktiga av 1918 års klass inryckte till tjänstgöring i en följd den 14 juli 1918 eller den 1 februari 1919. Beträffande dem av dessa värnpliktiga, som skulle inrycka den 1 februari 1919, bemyndigade Kungl. Maj:t genom brev den 20 december 1918 stationsbefälhavarna vid flottans stationer att, därest förhållandena å stationerna med hänsyn till rådande epidemi så påkallade, bevilja tjänstledighet tillsvidare intill den 1 maj 1919, i den mån nämnda värnpliktiga icke vore för tjänsten oundgängligen erforderliga. Med stöd av detta medgivande har för närvarande ett antal av 51 värnpliktiga av denna kategori erhållit sådan tjänstledighet.

c) Till sta-
tionstjänst
inskrivna
värnpliktiga.

d) Till kust-
artilleritjänst
inskrivna
värnpliktiga.

Vad beträffar huvudgrupperna av de till kustartilleritjänst inskrivna värnpliktiga av 1918 års klass, skulle dessa hava inryckt till första tjänstgöring med ena hälften den 10 november 1918 och med andra hälften den 1 februari 1919. Genom brev den 11 oktober 1918 förordnade Kungl. Maj:t, att de av dessa värnpliktiga, som skolat inrycka den 10 november vid Vaxholms kustartilleriregementes huvudstyrka och vid Karlskrona kustartilleriregemente, skulle i stället inrycka först den 9 december 1918. Vidare bestämdes genom brev den 29 oktober 1918, att jämväl de värnpliktiga, som skolat den 10 november 1918 inrycka till tjänstgöring vid Fårösunds kustartilleridetachment, skulle inrycka först den 9 december 1918. Enligt brev den 12 november 1918 förordnades sedermera, att inryckningen skulle för nu nämnda kategorier av värnpliktiga äga rum å dag, som framdeles bleve bestämd.

Vad beträffar de marinen i kustartilleritjänst tilldelade värnpliktiga, som skolat inrycka den 1 februari 1919, förordnade Kungl. Maj:t genom brev den 13 december 1918, att dessa värnpliktiga, med undantag för dem, som vore för tjänstens behöriga gång oundgängligen erforderliga, skulle inrycka på dag, som framdeles bleve bestämd. Enligt generalorder den 2 januari 1919 angavs därefter det antal av ifrågavarande värnpliktiga, som skulle inrycka den 1 februari 1919 (sammanlagt 302 man); och skulle härvid i första hand icke vapenföra inkallas och frivillig inställelse utnyttjas. Härutöver bestämde Kungl. Maj:t genom brev den 17 januari 1918, att sådana till kustartilleritjänst inskrivna värnpliktiga av årsklassen 1918, som frivilligt anmälde sig till tjänstgöring, skulle inkallas för fullgörande av dem åliggande fredstjänstgöring.

e) Värnplik-
tiga studenter
m. fl.

Beträffande värnpliktiga studenter och likställda (sjökaptener, styrmän, maskinister, ingenjörer, elektroingenjörer, tekniker, elektrotekniker, intendenten och läkare) vilkas antal är jämförelsevis ringa och vilka avses för befäls- eller annan särskild utbildning, vidtogs icke någon förändring i gällande, enligt vanliga grunder utfärdade bestämmelser.

f) Kungl. brev
den 25 april
1919.

Genom kungl. brev den 25 april 1919 hava stationsbefälhavarna vid flottans stationer bemyndigats att, därest förhållandena å stationerna med hänsyn till rådande epidemi så påkallade, bevilja tjänstledighet åt värnpliktiga, som icke vore för tjänsten oundgängligen erforderliga, tillvidare under innevarande år enligt de bestämmelser, som i kommando-väg skulle utfärdas.

g) Samman-
ställning av
antalet in-
kallade värn-
pliktiga vid
marinen.

Nedanstående sammanställning utvisar dels det antal värnpliktiga vid marinen, som redan inryckt till tjänstgöring, dels det antal, som skulle återstå att inrycka.

Tjänst vid marinen (vapenföra och icke vapenföra utom studenter och likställda)	Värnpliktiga, inryckta			Ännu icke inryckta
	1918	1919	Summa	
Flottan.				
<i>Allmän tjänst.</i>				
Karlskrona	1 045		1 045	—
Stockholm	855		855	—
<i>Sjötjänst.</i>				
Karlskrona	—	39	39	276
Stockholm	—	49	49	296
<i>Stationstjänst.</i>				
Karlskrona	114	259	373	—
Stockholm	87	137	224	—
			2 585	572
Kustartilleriet.				
Vaxholms kustartilleriregemente	—	218	218	592
Karlskrona "	—	140	140	308
Älvsborgs kustartillerikår	47	5	52	65
			410	965

Genom skrivelse den 16 april 1919 anmodades arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse att, efter samråd med medicinalstyrelsen avgiva yttrande, huruvida ur hygienisk synpunkt något vore att erinra emot, *antingen* att avlösning ägde rum under senare delen av första hälften utav maj månad av de vapenföra värnpliktiga tillhörande 1918 års klass, som för närvarande tjänstgjorde vid vissa truppförband, på sådant sätt att högst samma antal som de, som hempermitterades, då påbörjade sin tjänstgöring, eller om möjligt att inkallelse till första tjänstgöring då skedde med samtliga vapenföra värnpliktiga, tillhörande 1918 års klass, vilka ännu icke vore inkallade till tjänstgöring, under förutsättning i stort sett, att inkallelsen skedde i två omgångar med ungefär hälften varje gång.

Vidare anmodades marinöverläkaren genom skrivelse den 22 april 1919 att efter samråd med medicinalstyrelsen avgiva yttrande, huruvida ur hygienisk synpunkt något vore att erinra mot *antingen* att avlösning

Införande av yttranden i fråga om värnpliktsinkallelser.

skedde av de vapenföra värnpliktiga tillhörande 1918 års klass, vilka för bestridande av garnisonstjänst, handräckning m. m. för närvarande tjänstgjorde vid kustfästningarna, på sådant sätt att högst samma antal som de, som hempermitterades, påbörjade sin tjänstgöring under senare delen av maj månad, eller att inkallelse till första tjänstgöring skedde av samtliga vapenföra värnpliktiga tillhörande 1918 års klass, vilka ännu icke vore inkallade till tjänstgöring.

Med anledning härav har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse den 19 april 1919 inkommit med utlåtande i ämnet samt tillika överlämnat ett av medicinalstyrelsen den 17 i samma månad avgivet yttrande. Vidare har marinöverläkaren efter medicinalstyrelsens hörande den 24 april 1919 avgivit yttrande i ärendet.

Medicinal-
styrelsens
yttrande.

Medicinalstyrelsen har därvid, med hänvisning till vad ämbetsverket förut yttrat i ärendet, såsom sin mening uttalat, dels att endast sådana värnpliktiga borde hempermitteras, som ej vore sjuka i influensa eller, om de varit insjuknade däri, vore fullt återställda vid hempermitteringen, dels ock att inga värnpliktiga borde inkallas före den 1 juni innevarande år, för så vitt de ej genomgått sjukdomen och åter tillfrisknat, samt att, vad tiden efter den 1 juni beträffade, medicinalstyrelsen nu ej kunde giva några anvisningar, hur då borde förfaras.

Arméförvalt-
ningens sjuk-
vårdsstyrelses
yttrande.

För egen del har arméförvaltningens sjukvårdsstyrelse i sitt förenämnda yttrande av den 19 april 1919 anfört, att sjukvårdsstyrelsen i likhet med medicinalstyrelsen ansåge, att endast sådana värnpliktiga borde hemförlovas, som ej vore sjuka i influensa eller, om de varit insjuknade däri, vore fullt återställda vid hemförlovningen — en bestämmelse, vilken redan vore gällande enligt sjukvårdsstyrelsens skrivelse därom till samtliga truppförband. Däremot ansåge sjukvårdsstyrelsen sig kunna tillstyrka, att inkallelse till första tjänstgöring av samtliga vapenföra värnpliktiga tillhörande 1918 års klass, vilka ännu icke inkallats till tjänstgöring, skedde under i nämnda skrivelse angivna förutsättningar. Oeftergivligt vilkor för denna tjänstgöring vore emellertid anbefallande av vissa, yttrandet bifogade föreskrifter. Sjukvårdsstyrelsen vore övertygad om att, för såvitt varje truppförbands (kontingents) chef och läkare noga övervakade dessas efterlevnad i alla detaljer, risken för de värnpliktigas insjuknande i influensa under denna tjänstgöring vore begränsad, så långt det med nuvarande kännedom om denna sjukdoms art och spridningssätt vore möjligt.

Marinöverläkaren har uti sitt i ärendet avgivna yttrande anført, att vad beträffade hempermittering, så borde sådan endast äga rum med värnpliktige, som ej vore sjuka i influensa eller, om de varit däruti insjuknade, vore fullt återställda.

Marinöver-
läkarens
yttrande.

Vad anginge inkallelse och påbörjande av ny tjänstgöring, så vore det ur medicinsk synpunkt önskvärt, att sådan endast ifrågakomme för värnpliktige, som redan genomgått och tillfrisknat från influensa. Övriga syntes endast böra inkallas på frivillighetens väg.

Skulle nämnda grundsatser av militära skäl icke kunna följas, vore avlösning på så sätt att högst samma antal, som de som hempermitterades, påbörjade sin tjänstgöring under senare delen av maj månad att föredraga framför att samtliga vapenföra värnpliktiga vid kustartilleriet inkallades på en gång, enär i förstnämnda fall endast ett mindre antal utsattes för faran att smittas.

För den händelse inkallelse och avlösning skulle ske i enlighet med något av de anförda alternativen, ansåge marinöverläkaren sig vidare böra framhålla följande.

Då influensan visat sig på ett alldeles oberäkneligt sätt blossa upp än här än där i landet med nya efterepidemier av olika varaktighet, vore det icke möjligt att några veckor i förväg planlägga uteslutande av värnpliktige tillhörande vissa smittade orter av inskrivningsområdena från inkallelse. Oaktat erfarenheterna av profylaktisk ympning mot influensakomplikationer, enligt vad ett nyligen av föreningen för invärtes medicin i Stockholm gjort uttalande givit vid handen, ingalunda kunde anses tyda på att något säkert skydd därigenom lämnades, syntes sådan ympning dock böra komma till användning å inkallade värnpliktige, för att icke något medel till förebyggande av elakartade komplikationer skulle lämnas oförsökt.

På grund av myndigheternas sålunda gjorda uttalanden har Kungl. Maj:t genom brev den 29 april 1919 och generalorder samma dag meddelat föreskrifter angående inkallandet till och utryckning från första tjänstgöring m. m. för vissa armén tillhörande värnpliktiga av 1918 års klass. Dessa föreskrifter äro av huvudsakligen följande innehåll.

Beslut om
nya inkallel-
ser.

Vid *infanteriets huvuddel* skola de i tjänstgöring nu varande värnpliktiga, vilka icke själva önska kvarstanna i tjänstgöring, utrycka den 13 respektive den 27 innevarande maj, beroende på tiden för inryckningen. I deras ställe inkallas av de ännu icke till tjänstgöring inkallade värnpliktiga omkring en tredjedel den 15 maj och fullgör första tjänstgöring till början av årets repetitionsövningar.

Vid *Svea och Göta livgarden* skola de i tjänstgöring nu varande värnpliktiga utrycka den 7 nästkommande juni. De ännu icke inkallade värnpliktiga skola fullgöra första tjänstgöringen under tiden från den 15 maj till början av repetitionsövningarna innevarande år.

De för utbildning vid *Gottlands infanteriregemente* från inskrivningsområden på fastlandet särskilt uttagna värnpliktiga, vilka nu fullgöra första tjänstgöring, skola utrycka den 7 nästkommande juni. Av de ännu icke inkallade har omkring hälften inkallats till första tjänstgöring under tiden den 15 maj—den 9 september samt fullgör i omedelbar anslutning härtill tre repetitionsövningar i en följd.

Vid *kavalleriet* skola de i tjänstgöring nu varande värnpliktiga, som inryckt den 29 oktober 1918, utrycka den 7 nästkommande augusti och de, som inryckt den 15 januari 1919, den 30 augusti samma år. De, som ännu icke inryckt till tjänstgöring, hava inkallats till den 15 innevarande maj och skola utrycka den 30 augusti.

Vid *samtliga artilleritruppförband utom Boden-Karlsborgs artilleriregemente* skola de i tjänstgöring nu varande värnpliktiga utrycka den 7 nästkommande juni. Ännu icke inkallade skola fullgöra första tjänstgöring under tiden den 15 maj—den 30 augusti.

De vid *Boden-Karlsborgs artilleriregemente* i Boden i tjänstgöring nu varande värnpliktiga, som inryckt den 29 oktober 1918, skola utrycka den 21 augusti och de, som inryckt den 15 januari, den 6 september. De värnpliktiga, som fullgöra sin tjänstgöring å Karlsborg, skola utrycka den 7 juni. Ännu icke inkallade värnpliktiga inkallas och fullgöra första tjänstgöringen i likhet med vid infanteriets huvuddel.

Vid *Svea och Göta ingenjörkårer* i tjänstgöring varande värnpliktiga skola utrycka den 27 innevarande maj. Ännu icke inkallade skola fullgöra första tjänstgöringen under tiden den 15 maj—den 6 september.

Vid *Fälttelegrafkåren* skola de i tjänstgöring nu varande värnpliktiga, utom dem, som äro avsedda för flygtjänst, utrycka den 27 innevarande maj. Ännu icke inkallade skola fullgöra första tjänstgöring under tiden den 15 maj—den 8 september. De för flygtjänst avsedda värnpliktiga, som inryckt den 29 oktober 1918, skola utrycka den 21 augusti och de, som inryckt den 15 januari, den 8 september. Ännu icke inkallade skola fullgöra första tjänstgöring under tiden den 15 maj—den 8 september.

Vid *Bodens ingenjörkår* i tjänstgöring varande värnpliktiga, som inryckt den 2 november 1918, skola utrycka den 25 nästkommande augusti och de, som inryckt den 15 sistlidne januari, den 6 nästkommande september.

Värnpliktiga, tilldelade *trängen i egentlig trängttjänst och sjukbärartjänst*, skola inkallas och fullgöra första tjänstgöringen i likhet med värnpliktiga vid infanteriets huvuddel.

Trängen i egentlig sjukvårdstjänst tilldelade värnpliktiga, som nu befinna sig i tjänstgöring och som inryckt den 15 sistlidne januari, skola utrycka den 15 nästkommande juli. Ännu icke inkallade skola fullgöra första tjänstgöring under tiden den 15 maj—den 9 september.

Vid *intendenturtrupperna* skola de värnpliktiga, som inryckt den 29 oktober 1918, utrycka den 28 innevarande maj och de, som inryckte den 30 april, den 27 nästkommande november. Ännu icke inkallade skola fullgöra första tjänstgöringen under tiden den 30 maj—den 27 december.

Genom cirkulärskrivelse till samtliga arméfördelningschefer, militärbefälhavaren på Gottland och kommandanten i Boden den 29 april 1919 har meddelats, att första tjänstgöringen för de vapenföra värnpliktiga, vilka icke inkallats till första tjänstgöring jämlikt ovanstående eller tidigare bestämmelser, avses att ordnas på följande sätt:

Vid infanteriet (utom Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen samt för utbildning vid Gottlands infanteriregemente särskilt uttagna värnpliktiga från andra inskrivningsområden), Karlsborgs artilleribataljon samt trängen i egentlig trängttjänst och sjukbärartjänst sker inkallelsen i två tjänstgöringsomgångar med inryckningar i mitten av oktober, resp. början av januari.

Vid Karlskrona och Vaxholms grenadjärregementen sker inkallelsen av de höstinryckande i mitten av oktober och av de vårinryckande i början av januari.

De för utbildning vid Gottlands infanteriregemente särskilt uttagna värnpliktiga inkallas i mitten av oktober.

Till tjänstgöring vid ettdera Svea och Göta livgarde beordras ur vart och ett av övriga infanteriregementen utom Karlskrona grenadjärregemente, Norrbottens regemente, Vaxholms grenadjärregemente och Gottlands infanteriregemente 40 värnpliktiga under var och en av de för infanteriets huvuddel bestämda tjänstgöringsomgångarna.

Beträffande armén tillhörande icke vapenföra värnpliktiga av 1918 års klass hava inga bestämmelser hittills meddelats rörande inskränkning i dem enligt värnpliktslagen åliggande tjänstgöring, och kan det ej nu angivas, i vad mån utan åsidosättande av de å dem ankommande arbetsuppgifter en avkortning kan göras i deras tjänstgöringsskyldighet.

Vad *marinens* värnpliktiga angår, har statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet meddelat, att han icke har för avsikt att föreslå

inkallande av återstoden av de flottan i sjötjänst tilldelade värnpliktiga utav 1918 års klass. Vad beträffar de till kustartilleritjänst inskrivna värnpliktiga av samma årsklass, har genom kungl. brev den 29 april 1919 och generalorder samma dag bestämts, att värnpliktiga, vilka för närvarande äro inkallade för fullgörande av första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), skola utrycka: de vapenföra den 27 innevarande maj och de icke vapenföra den 11 nästkommande juli. Ännu icke inkallade värnpliktiga inkallas och fullgöra, fördelade i omgångar, tjänstgöring i den utsträckning, som erfordras för tjänstens behöriga gång och tillgodoseende av materielvården.

Fråga om avkortning av tjänstgöringstiden m. m.

Genom ett ordnande av tjänstgöringsförhållandena på sätt ovan nämnts kommer flertalet värnpliktiga av 1918 års klass att fullgöra en första tjänstgöring, som väsentligt understiger det i värnpliktslagen föreskrivna dagantalet. Då det av flera skäl icke synes lämpligt att ett följande år inkalla ifrågavarande värnpliktiga till tjänstgöring under det för envar av dem återstående antalet dagar, har fråga uppstått därom, att den i värnpliktslagen föreskrivna tiden för första tjänstgöringen bör för dessa värnpliktiga med erforderligt antal dagar avkortas, ävensom huruvida icke värnpliktiga av 1918 års klass böra befrias från skyldighet att fullgöra dem innevarande år åliggande repetitionsövning.

För armén tillhörande värnpliktiga studenter och likställda av 1918 års klass har hittills icke någon ändring vidtagits beträffande den ursprungligen fastställda tjänstgöringstiden. Ifrågavarande värnpliktiga, vilka den 26 juni 1918 inryckte till första tjänstgöring, avsluta densamma under senare delen av augusti eller förra delen av september månad innevarande år samt äro skyldiga att därefter fullgöra repetitionsövning. Men hänsyn därtill att övriga värnpliktiga av 1918 års klass, enligt vad förut nämnts, skulle få sin tjänstgöringstid väsentligt avkortad, synes det med rättvisa och billighet överensstämmande, att jämväl den i värnpliktslagen stadgade tjänstgöringstiden för studenter och likställda något avkortas. Detta synes lämpligast böra ske på det sättet, att de hemförlovas omkring mitten av nästkommande augusti månad samt befrias från skyldighet att fullgöra återstående del av dem innevarande år åliggande tjänstgöring.

Jämväl till marinen hörande värnpliktiga studenter och likställda synas böra komma i åtnjutande av motsvarande avkortning i dem åliggande tjänstgöringstid.

Enligt § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen skola för utbildning till underbefäl eller fackmän uttagas: av fotfolket och trängen i egentlig trängtjänst samt intendenturtrupperna tilldelade vapenföra värnpliktiga

högst 14 procent samt av trängen i sjukbärartjänst och i egentlig sjukvårdstjänst tilldelade vapenföra värnpliktiga högst 10 procent. Enligt värnpliktslagens bestämmelser är första tjänstgöringen för de sålunda uttagna längre än för övriga samma vapenslag tilldelade värnpliktiga. Med hänsyn till den förut omförmälda omläggningen av tjänstgöringsförhållandena för värnpliktiga av 1918 års klass har fråga blivit väckt därom, att uttagning bland dessa för utbildning till underbefäl eller fackmän skulle inställas.

Genom ämbetsskrivelse den 1 maj 1919 anmodades den av Kungl. Maj:t den 18 december 1918 tillsatta försvarskommissionen (herrar S. H. Kvarnzelius, ordförande, C. G. Ekman, friherre O. H. A. Fleming, J. L. Widell, S. Bengtsson, P. A. Hansson, V. Larsson, D. H. Pettersson och A. V. Sävström) att avgiva yttrande över de sålunda ifrågasatta åtgärderna.

Yttrande av
försvarskom-
missionen.

Med anledning härav har försvarskommissionen uti den 5 maj 1919 avgivet yttrande anført följande:

De av departementschefen ifrågasatta åtgärderna vore:

1:o) att tjänstgöringstiden för de värnpliktiga, vilka på grund av den rådande influensaepidemien antingen redan inkallats eller avsåges att längre fram inkallas till tjänstgöring under kortare tid än värnpliktslagen föreskreve, skulle med erforderligt dagantal avkortas ävensom att ifrågavarande värnpliktiga skulle befrias från skyldighet att fullgöra dem innevarande år åliggande repetitionsövning;

2:o) att tjänstgöringstiden för armén tillhörande värnpliktiga studenter och likställda, vilka inryckt till tjänstgöring den 26 juni 1918, skulle avkortas på det sättet, att de hemförlovades omkring mitten av nästkommande augusti månad och befriades från skyldighet att fullgöra återstående del av dem innevarande år åliggande tjänstgöring ävensom att marinen tillhörande värnpliktiga studenter och likställda skulle komma i åtnjutande av motsvarande avkortning i dem åliggande tjänstgöringstid; samt

3:o) att den i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskrivna uttagning för utbildning till underbefäl eller fackmän skulle inställas.

Vad den första frågan anginge, hölle kommissionen, i likhet med departementschefen, före, att det icke kunde vara lämpligt att till ett följande år inkalla de värnpliktiga för fullgörande av det för en var av dem av första tjänstgöringen enligt värnpliktslagens bestämmelser återstående antalet dagar. Kommissionen finge därför för sin del tillstyrka, att nämnda tjänstgöring avkortades med erforderligt antal dagar. I anslutning till vad departementschefen ifrågasatt, finge kommissionen jämväl

tillstyrka, att ifrågavarande värnpliktiga befriades från skyldighet att fullgöra dem innevarande år åliggande repetitionsövning. Med hänsyn till angelägenheten av att de värnpliktiga snarast möjligt erhöle kännedom härom, syntes erforderliga föreskrifter i förevarande hänseende böra, så snart ske kunde, utfärdas.

Vidkommande härefter den ifrågasatta avkortningen av tjänstgöringstiden för studenter och likställda anslöte sig kommissionen till det av departementschefen härutinnan framställda förslaget.

Vad slutligen anginge den i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskrivna uttagningen för utbildning till underbefäl eller fackmän, vore det tydligt, att med den omläggning av tjänstgöringsförhållandena, som ägt rum, någon dylik uttagning icke lämpligen borde ifrågakomma. Bestämmelser syntes därför böra utfärdas därom, att uttagning för utbildning, varom här vore fråga, icke skulle ske.

Därest, på sätt ovan nämnts, 1918 års klass befriades från årets repetitionsövningar, skulle dessa endast komma att omfatta värnpliktiga av 1916 och 1917 års klasser. Huruvida ifrågavarande båda årsklasser komme att inkallas till dessa övningar, syntes emellertid vara ovisst. Därest den för närvarande rådande influensaepidemien icke dessförinnan skulle hava upphört, torde Kungl. Maj:t, med stöd av förutnämnda provisoriska lagstiftning, komma att förordna, att årets repetitionsövningar skulle uppskjutas. Några bestämmelser härom syntes emellertid icke kunna utfärdas förr än mot slutet av sommaren, då vederbörande medicinska myndigheter svårigen dessförinnan kunde göra något uttalande om, huruvida från hygienisk synpunkt hinder mötte för övningarnas avhållande i föreskriven ordning. De värnpliktiga komme alltså att sväva i okunnighet om, huru deras tjänstgöringsförhållanden under hösten komme att ställa sig, en omständighet som för många bland dem givetvis måste medföra avsevärda olägenheter. I betraktande härav och med hänsyn därtill att repetitionsövningarnas avhållande med endast två årsklasser måste anses ur militär synpunkt mindre tillfredsställande, hade kommissionen ansett sig böra hemställa, att jämväl 1916 och 1917 års klasser, vilka erhållit avsevärt längre utbildning än flertalet övriga årsklasser, måtte befrias från fullgörande av dem innevarande år åliggande repetitionsövning. En dylik åtgärd funne kommissionen böra så mycket mera vidtagas, som därigenom skulle icke blott vinnas ökad arbetskraft för det under nuvarande förhållanden mera än vanligt viktiga produktiva arbetet utan jämväl göras avsevärda med hänsyn till den statsfinansiella ställningen betydelsefulla besparingar.

Mot kommissionens sålunda avfattade utlåtande hava reservationer anmälts

dels av herrar friherre Fleming, Pettersson och Widell, vilka anförde:

»Enligt vår uppfattning har kommissionen saknat anledning att i detta sammanhang upptaga till behandling frågan om ett eventuellt inställande av årets repetitionsövningar i vad avser 1916 och 1917 års klasser. Såväl med hänsyn härtill som framför allt på grund av att erforderlig utredning i frågan saknas, hava vi icke kunnat ansluta oss till kommissionens yttrande i denna del. Dock vilja vi härvid uttala, att därest Kungl. Maj:t skulle finna ett fullständigt inställande av årets repetitionsövningar böra ske, förslag i ärendet synes böra framläggas för riksdagen snarast möjligt.»

dels av herrar Hansson, Larsson och Sävström, vilka ansett, att kommissionen *utöver* vad som ovan yttrats beträffande 1918 års klass, skulle uttala följande:

»Under debatt i andra kammaren den 14 december 1918 rörande uppskov med värnpliktsövningarna framhöll hans excellens herr statsministern, att endast ett fåtal värnpliktiga, som *oundgängligen behöfdes för att vårda materielen, sköta hästarna och dylikt*, kvarhållits, flertalet efter frivillig anmälan. Senare har vid upprepade tillfällen från regeringshall uttalats, att under den tid övningarna måst uppskjutas, endast skulle inkallas det antal värnpliktiga, som vore nödvändigt för vård- och vakttjänst. Enligt uppgifter, som stått kommissionen till buds vid handläggningen av detta ärende, äro för närvarande vid infanteriet inkallade något över 5,000 värnpliktiga. Det kan sättas ifråga, om icke redan detta antal är onödigt stort för fullgörande av den nödiga vård- och vakttjänsten. Att döma av vid remisshandlingarna fogad generalorder av den 29 april detta år skulle emellertid inkallelserna nu komma att rätt avsevärt ökas i omfång. För infanteriets del synes avsikten vara att inkalla dem, som hittills icke varit i tjänstgöring, i omgångar med $\frac{1}{3}$ -del av antalet i varje. Hela antalet sådana återstående värnpliktiga vid infanteriet har approximativt beräknats till över 21,000. På en gång skulle alltså komma att inkallas över 7,000 man. Kommissionen kan icke finna en sådan utökning av inkallelserna motiverad. Tvärtom synes den alltfjämt härjande influensaepidemien utgöra en varning mot att till kasernerna sammandraga ett större antal unga män än som är oundgängligen nödvändigt. Kommissionen förutsätter därför, att Kungl. Maj:t tager i övervägande åtgärder för nedbringande av antalet inkallade. Detta synes beträffande de enligt ovan nämnda generalorder redan inkallade lämpligast kunna ske genom en vidsträckt permittering. För de ännu icke inkallade synes främst böra tagas i övervägande, huruvida icke genom ytterligare minskning av tjänstgöringsperioderna tjänstgöringstiden för samtliga kan nedbringas. Under alla omständigheter synas inkallelserna icke böra ske i större utsträckning än som är oundgängligen nödvändigt för uppehållande av vård- och vakttjänsten.»

dels ock av herrar Hansson och Sävström, vilka rörande de värnpliktiga studenterna förordat, att kommissionen skulle ifrågasätta, huruvida icke en ytterligare förkortning av dessa värnpliktigas tjänstgöring borde ske, genom att de finge utrycka tidigare än som av departementschefen angivits.

Vad först angår de till försvarskommissionens yttrande hänskjutna frågorna om viss avkortning av tjänstgöringstiden för värnpliktiga av

Departements-
chefen.

1918 års klass, befrielse för denna klass från att innevarande år fullgöra repetitionsövning samt inställande av den i § 26 mom. 2 och 3 värnpliktslagen föreskrivna uttagning för utbildning till underbefäl eller fackmän, har jag icke något att tillägga till vad jag förut härom anfört. Riksdagens medgivande till vidtagande av nu omförmälda åtgärder torde därför böra utverkas.

Vidkommande härefter försvarskommissionens hemställan om befrielse jämväl för 1916 och 1917 års klasser från fullgörande av dem innevarande år åliggande repetitionsövning, måste givetvis ett bifall till denna hemställan möta stora betänkligheter ur militär synpunkt. Repetitionsövningarna utgöra nämligen slutstenen i den militära utbildningen och de enda tillfällen för arméns befäl att erhålla nödvändig övning i förande av trupp i större förband. Huruvida med hänsyn till den alltjämt pågående influensaepidemien repetitionsövningar innevarande år kunna hållas eller ej, låter sig emellertid, såsom försvarskommissionen framhållit, icke för närvarande avgöra. Denna fråga beror nämligen av vad de medicinska myndigheterna anse sig kunna tillstyrka.

Beträffande 1916 års klass kan i varje fall medgivas, att billighets-skäl tala för den av försvarskommissionen föreslagna befrielsen. Denna årsklass har nämligen, förutom den i § 27 värnpliktslagen föreskrivna fredstjänstgöringen, under avsevärd tid fullgjort jämväl krigstjänstgöring enligt § 28 värnpliktslagen. Det kan därför icke anses annat än billigt, att denna årsklass kommer i åtnjutande av någon avkortning av den i värnpliktslagen bestämda tjänstgöringstiden.

Därest, på sätt ovan nämnts, 1918 och 1916 års klasser helt befrias från innevarande års repetitionsövningar, skulle dessa — förutsatt att icke ur hälsovårdssynpunkt hinder möter för deras anordnande — endast komma att omfatta värnpliktiga av 1917 års klass. Att anordna repetitionsövningar med endast en årsklass kan emellertid icke ur militär synpunkt godtagas, då övningarnas ändamål därigenom skulle komma att i det väsentligaste förfelas. Med hänsyn härtill och då det, såsom försvarskommissionen framhållit, givetvis är av vikt för de värnpliktiga att snarast möjligt erhålla kännedom om huru deras tjänstgöringsförhållanden under hösten komma att ställa sig, anser jag mig kunna tillstyrka, att årets repetitionsövningar i sin helhet inställas.

Vad angår värnpliktiga av 1917 års klass, finner jag mig emellertid icke kunna nu föreslå, att de definitivt skola befrias från den tjänstgöringsskyldighet, som åligger dem för repetitionsövningar under innevarande år, utan torde repetitionsövningarnas inställande för sagda årsklass lämpligen böra ske i den form, att uppskov med ifrågavarande tjänstgöring beviljas i den omfattning, Konungen bestämmer. Det bör erinras, att ifrågavarande värnpliktiga, i motsats till värnpliktiga av

1916 års klass, i stort sett icke fullgjort tjänstgöring jämlikt § 28 värnpliktslagen och, på grund av influensaepidemien år 1918, ej heller undergått någon repetitionsövning. I full utsträckning torde uppskov kunna medgivas endast åt infanteriet tilldelade värnpliktiga, medan däremot vid specialvapnen värnpliktiga måste inkallas för upprätthållande av vård- och vakttjänsten, intill dess värnpliktiga av 1919 års klass omkring den 1 november inrycka för tjänstgöring. Genom en sådan anordning förbehålles möjlighet för statsmakterna att sedermera, under nästkommande år, pröva, huruvida med hänsyn till då rådande förhållanden den nu uppskjutna tjänstgöringsskyldigheten bör fullgöras eller kan slutligt eftergivnas.

Vid kustartilleriet fullgöra de värnpliktiga endast en repetitionsövning, nämligen under fjärde året (studenter och likställda under tredje året), vadan den årsklass, som innevarande år är skyldig fullgöra dylik övning, är 1916 (1917) års klass. Enligt vad chefen för sjöforsvarsdepartementet meddelat, torde det bliva svårt att innevarande år ordna repetitionsövningen därstädes på sådant sätt, att den helt fyller sitt ändamål.

Ifrågavarande repetitionsövning är förlagd till truppförbandens regementsövningar, i vilka dessutom deltaga all stampersonal samt den årsklass värnpliktiga, som är inkallad till första tjänstgöring (innevarande år 1918 års klass). De betydelsefullaste övningarna, som härvid anordnas, utgöras av krigsövningar, varvid truppförbanden äro omorganiserade enligt för krigstid gällande planer. För att dessa övningar skola kunna rationellt bedrivas, fordras jämförelsevis god tillgång på personal.

Den styrka, som kan påräknas deltaga i nämnda övningar innevarande år, kommer emellertid att bliva jämförelsevis fåtalig dels på grund av det stora antalet vakanser bland stammanskapet, dels på grund därav att det mindre antal värnpliktiga av 1918 års klass, som vid tiden för regementsövningarna äro inkallade till tjänstgöring, icke erhållit sådan utbildning, att de kunna deltaga i dessa övningar. I stället måste de utbildas skilda från övriga, vilket medför, att särskilt befäl och underbefäl måste avses för deras övande, varigenom den i regementsövningar deltagande stamstyrkan än ytterligare nedbringas. Även om 1916 års klass inkallades till repetitionsövning innevarande år, bleve det därför svårt att anordna krigsövningar på sätt förut ägt rum.

Vidare bör framhållas, att då repetitionsövning innevarande år ej är avsedd att anordnas vid armén, kan någon samövning mellan kustartilleriets truppförband och i kustfästningarnas besättningar ingående trupper av armén icke komma till stånd, vilket än ytterligare försvårar anordnandet av krigsövningar.

Härtill må anföras, att 1916 års klass i avsevärd utsträckning varit

inkallad till tjänstgöring enligt § 28 värnpliktslagen under åren 1917 och 1918, varför även av denna anledning skäl må anses föreligga att inställa repetitionsövning med ifrågavarande årsklass värnpliktiga.

På grund härav läser även vid kustartilleriet 1916 års klass böra befrias från fullgörande av densamma åliggande repetitionsövning.

Vad slutligen angår den av vissa medlemmar av försvarskommissionen framhållna uppfattningen, att icke flera värnpliktiga av 1918 års klass skulle inkallas till tjänstgöring än som vore oundgängligen nödvändigt för uppehållande av vård- och vakttjänsten, tillåter jag mig framhålla, att det redan ur rättvisans synpunkt icke bör ifrågakomma, att någon mindre del av ifrågavarande värnpliktiga fullständigt befrias från även den starkt förkortade tjänstgöring, vilken enligt nu meddelade plan kommer att fullgöras av denna årsklass. Ökningen av varje kontingent i förhållande till den nu tjänstgörande kontingenten blir för övrigt, om hänsyn toges till den avgång, som måste beräknas på grund av dödsfall, uteblivna inställelser m. fl. orsaker, mycket obetydlig, och några betänkligheter ur hygienisk synpunkt kunna icke ifrågakomma. Även för vakt- och vårdtjänsten är det väl behöfligt, att en sådan mindre ökning sker. Att de inkallade, vid sidan av den egentliga vakt- och vårdtjänsten, böra erhålla den militära utbildning, som den knappa tiden medgiver, finner jag vara självfallet; redan för behörigt fullgörande av sagda vakt- och vårdtjänst är för övrigt åtminstone någon sådan utbildning oundgängligen erforderlig.

I detta sammanhang anser jag mig böra framhålla, att därest årets repetitionsövningar inställas, en omläggning av de förut planerade inkallelserna under vintern av värnpliktiga av 1918 års klass måste ske med hänsyn till vård- och vakttjänstens ombesörjande under den tid repetitionsövningarna skulle hava ägt rum.»

Departementschefen uppläste härefter ett i överensstämmelse med vad sålunda anförts uppgjort »Förslag till lag angående befrielse för värnpliktiga av 1918 års klass från fullgörande av viss värnpliktstjänstgöring i fredstid m. m.» samt hemställde, att detta förslag måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gustaf Gyllenstierna.